
Unikátní data o předčasné úmrtnosti: mapový portál SYRI odhaluje prostorové rozdíly v Česku

[English see below](#)

*Praha, 10. března 2026 – **Mapový portál vzniklý v rámci národního projektu NPO SYRI** nabízí mimořádně podrobný pohled na regionální rozdíly ve zdraví české populace. Jedním z pěti klíčových témat je předčasná úmrtnost – mapové výstupy ukazují, kde lidé nejčastěji umírají před 65. rokem života, kolik potenciálních let života se tím ztrácí a jakou roli v tom hrají jednotlivé příčiny smrti. Portál je v současnosti přístupný široké veřejnosti, novinářům či pracovníkům státní správy, kteří z něj mohou čerpat cenné informace.*

Projekt NPO SYRI byl úspěšně ukončen na konci roku 2025. SYRI spojil odborníky z řady institucí a zkoumal devět hlavních tematických oblastí, včetně zdravotních nerovností. Výzkum v oblasti zdraví se výrazně opíral o spolupráci s týmem z **Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy**, konkrétně z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje a katedry demografie a geodemografie. Právě tito odborníci připravili mapové aplikace a analytické výstupy.

*„Naším cílem bylo zpřístupnit výsledky výzkumu tak, aby je mohli využít nejen odborníci, ale také zástupci samospráv i širší veřejnost při plánování opatření směřujících ke zlepšení zdraví obyvatel,“ říká **Dagmar Džurová**, vedoucí výzkumné skupiny Socioekonomické nerovnosti ve zdraví (<https://syri.natur.cuni.cz/>).*

Předčasnou úmrtnost lze vymezit jako část úmrtnosti, která by nemusela nastat – jde o úmrtí nesouvisející primárně s věkem, ale o případy, kterým lze zabránit prevencí či léčbou. „Vysoká míra předčasné úmrtnosti je významným varovným signálem pro populační zdraví a měla by být impulsem pro cílená preventivní a zdravotnická opatření,“ vysvětlují odborníci projektu.

*„Mapové výstupy jasně ukazují, že předčasná úmrtnost není jen odrazem zdravotního stavu či životního stylu jednotlivců, ale souvisí také se socioekonomickými podmínkami a využíváním zdravotních služeb v jednotlivých regionech,“ dodává **Klára Hulíková** z katedry demografie a geodemografie PFF UK.*

Mapový portál SYRI prezentuje výsledky pomocí jednoduchých ukazatelů, jako je podíl úmrtí do 65 let, standardizovaná úmrtnost do 65 let, ale také prostřednictvím detailnějších ukazatelů založených na tzv. ztracených letech života. Tyto ukazatele jsou členěny podle hlavních příčin smrti – vnějších příčin, nemocí oběhové soustavy nebo novotvarů – a odhalují rozdílné „profily“ jednotlivých českých regionů.

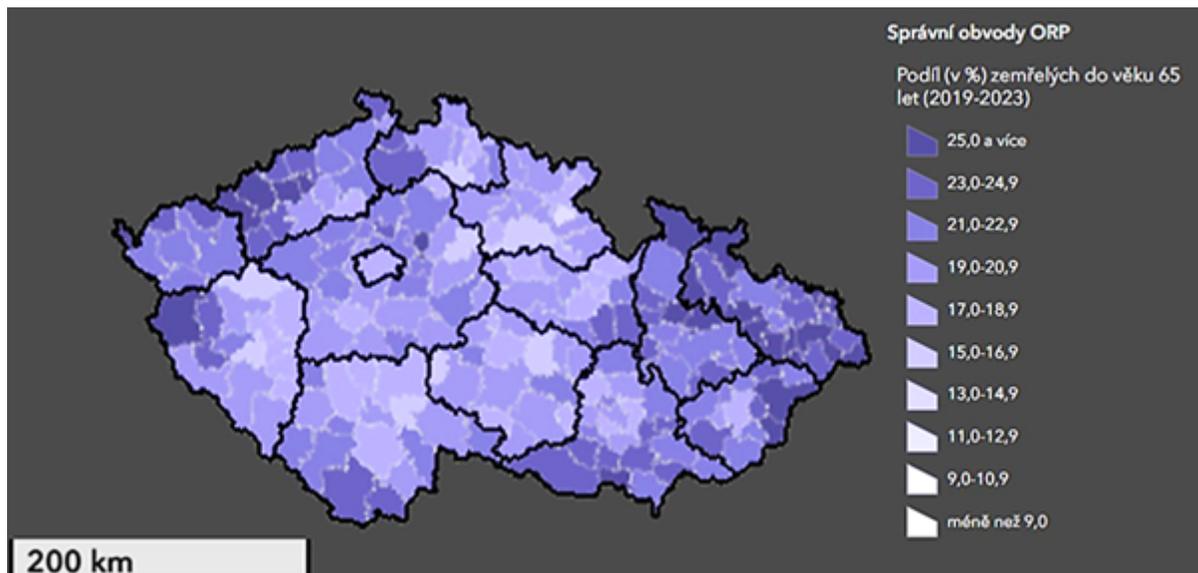
Výstupy potvrzují dlouhodobě vyšší podíl úmrtí do 65 let i vyšší standardizovanou úmrtnost zejména v severních Čechách a části severní Moravy. Naopak nejpříznivější situace je v Praze, vybraných regionech středních a jižních Čech a na Vysočině. *„V oblastech nejvíce zasažených předčasnou úmrtností – především v Moravskoslezském, Ústeckém nebo Olomouckém kraji – více než čtvrtina zemřelých mužů nedosáhla 65 let a ztrácí téměř 15 let potenciálně zbývajících délek života. Významným faktorem je struktura příčin smrti – v Ústeckém kraji dominují onemocnění kardiovaskulární soustavy, zatímco v Moravskoslezském a Olomouckém kraji se na předčasnou úmrtnost výrazně podílejí vnější příčiny smrti, tedy nehody a úrazy,“* upřesňuje **Klára Hulíková**.

Součástí projektu je také **Metodika analýzy, vykazování a komparace úrovně předčasné úmrtnosti**, která prošla certifikací Ministerstva zdravotnictví ČR. Metodika umožňuje lépe analyzovat a porovnávat předčasnou úmrtnost regionálně i mezinárodně. Unikátní je také detailní zpracování rozdílů na úrovni všech 206 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP), odděleně pro muže a ženy a ve třech pětiletých obdobích 2009–2013, 2014–2018 a 2019–2023.

Mapový portál SYRI (<https://syri.natur.cuni.cz>) nezahrnuje pouze předčasnou úmrtnost, ale i další témata z oblasti populačního zdraví a životního stylu, přehled publikačních výstupů a metodických materiálů. *„Kombinace detailního prostorového rozlišení a pokročilých ukazatelů vytváří výjimečný zdroj dat, který je veřejně přístupný a připravený k dalšímu výzkumu i praktickému využití,“* uzavírá **Pavλίna Netrdová** z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje.

Zájemci o využití datových zdrojů se mohou obrátit na autory prostřednictvím e-mailů uvedených u jednotlivých mapových výstupů.

SYRI – Národní institut pro výzkum socioekonomických dopadů nemocí a systémových rizik (č. LX22NPO5101, financovaný Evropskou unií – Next Generation EU, program EXCELES; www.syri.cz)

Obr.: Podíl zemřelých do věku 65 let věku (%), muži, SO ORP Česka, 2019–2023

Kontakt pro média:

doc. RNDr. Klára Hulíková Tesárková, Ph.D.
 Katedra demografie a geodemografie
 +420 221 95 1562
 GSM: 602 184 180
klara.hulikova@natur.cuni.cz

[Tisková zpráva ke stažení zde](#)

Unique data on premature mortality: SYRI map portal reveals spatial differences in Czechia

Prague, March 10, 2026 – A map portal created as part of the national NPO SYRI project offers an exceptionally detailed view of regional differences in the health of the Czech population. One of the five key topics is premature mortality – the map outputs show where people most often die before the age of 65, how many potential years of life are lost as a result, and what role individual causes of death play in this. The portal is currently accessible to the general public, journalists, and government officials, who can draw valuable information from it.

The SYRI NPO project was successfully completed at the end of 2025. SYRI brought together experts from a number of institutions and examined nine main thematic areas, including health inequalities. The health research was heavily based on collaboration with a team from the Faculty of Science at Charles University, specifically from the Department of Social Geography and Regional Development and the Department of Demography and Geodemography. These experts prepared the map applications and analytical outputs.

"Our goal was to make the research results available not only to experts, but also to local government representatives and the general public when planning measures to improve the health of the population," says **Dagmar Dzúrová**, head of the Socioeconomic Inequalities in Health research group (<https://syri.natur.cuni.cz/>).

Premature mortality can be defined as the part of mortality that could have been avoided—deaths not primarily related to age, but cases that could have been prevented through prevention or treatment. "High premature mortality rates are a significant warning sign for population health and should be an impetus for targeted preventive and health measures," explain the project experts.

"The map outputs clearly show that premature mortality is not only a reflection of the health status or lifestyle of individuals, but is also related to socioeconomic conditions and the use of health services in individual regions," adds **Klára Hulíková** from the Department of Demography and Geodemography at the Faculty of Science, Charles University.

The SYRI map portal presents the results using simple indicators such as the proportion of deaths under the age of 65 and standardized mortality under the age of 65, but also through more detailed indicators based on so-called years of life lost. These indicators are broken down by the main causes of death—external causes, circulatory diseases, or neoplasms—and reveal different "profiles" for individual Czech regions.

The results confirm a long-term higher proportion of deaths under the age of 65 and higher standardized mortality, especially in northern Bohemia and parts of northern Moravia. On the contrary, the most favorable situation is in Prague, selected regions of central and southern Bohemia, and the Vysočina region. "In the areas most affected by premature mortality – primarily in the Moravian-Silesian, Ústí nad Labem, and Olomouc regions – more than a quarter of deceased men did not reach the age of 65 and lost almost 15 years of potential remaining life expectancy. An important factor is the structure of causes of death – cardiovascular disease dominates in the Ústí nad Labem region, while in the Moravian-Silesian and Olomouc regions, external causes of death, i.e., accidents and injuries, contribute significantly to premature mortality," explains **Klára Hulíková**.

The project also includes a methodology for analyzing, reporting, and comparing premature mortality rates, which has been certified by the Czech Ministry of Health. The methodology allows for better analysis and comparison of premature mortality rates both regionally and internationally. Another unique feature is the detailed processing of differences at the level of all 206 administrative districts of municipalities with extended powers (SO ORP), separately for men and women and in three five-year periods: 2009–2013, 2014–2018, and 2019–2023.

The SYRI map portal (<https://syri.natur.cuni.cz>) includes not only premature mortality, but also other topics in the field of population health and lifestyle, an overview of publications, and methodological materials. "The combination of detailed spatial resolution and advanced indicators creates a unique data source that is publicly accessible and ready for further research and practical use," concludes **Pavína Netrdová** from the Department of Social Geography and Regional Development.

Those interested in using the data sources can contact the authors via the e-mail addresses listed for each map output.

SYRI – National Institute for Research on the Socioeconomic Impacts of Diseases and Systemic Risks (No. LX22NPO5101, funded by the European Union – Next Generation EU, EXCELES program; www.syri.cz)